

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3443/2023. (X. 25.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.632/2022/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.632/2022/5. számú ítélete, valamint a Budapest Környéki Törvényszék 9.K.700.052/2022/11. számú jogerős ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, az Abtv. 43. § (1) bekezdésére figyelemmel. Álláspontja szerint a fenti, kifogásolt bírói döntések sértik az indítványozó Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdéseiben foglalt alapjogát. Emellett sérülni vélte a *contra legem* jogalkalmazás tilalma folytán az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, továbbá ellentétesnek vélte azokat az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakkal.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következőképpen foglalható össze.
- [3] 2.1. Az indítványozó két kiskorú gyermek édesanyja, akik a 2021/2022-es tanévben egy általános iskola 2. és 6. osztályos tanulói voltak. A gyermekek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlására a bíróság jogerős ítéletében a gyermekek édesapját jogosította fel. Az indítványozó 2021 novemberében emailben azzal a kérelemmel fordult a gyermekek iskolájához, hogy biztosítsák számára fiatalabb gyermeke a Köznevelési, Regisztrációs és Tanulmányi Alrendszerhez (a továbbiakban: KRÉTA) való elérhetőségét, valamint elektronikus napló hozzáférését. Az intézményvezető 2021. november 14-én elektronikus levélben tájékoztatta az indítványozót, hogy miután az édesapa rendelkezik a szülői felügyeleti jog gyakorlásával, ezért a KRÉTA rendszerhez bővített jogosultság neki adható. Az indítványozó ezt követően az érintett tankerületi központnál 2021. december 1-jén fenntartói jogorvoslati eljárást kezdeményezett az iskola eljárásával kapcsolatban, amelyben kérte, hogy a tankerületi központ szólítsa fel az iskolát, hogy a gyermeke KRÉTA hozzáférését biztosítsák részére, továbbá tegyenek eleget a gyermek tanulmányi eredményével összefüggő tájékoztatási kötelezettségének. Jogsértőnek minősítette az iskola azon eljárását, hogy különélő szülőként kirekesztik a gyermek tanulmányi előmenetelével összefüggő információk megismeréséből, hivatkozva a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 72. § (1) bekezdés a), a 72. § (5) bekezdés b) pontjaira, valamint a 42. § (2) bekezdésére, a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. Törvény (a továbbiakban: Egyezmény) 3. cikk 1. pontjára, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala 2201/2011. számú állásfoglalására, a Székesfehérvári Tankerületi Központ egy 2019-es határozatára, és a NAIH 2020/2618/2. számú állásfoglalására.
- [4] A tankerület az indítványozó kérelmét a 2021. december 7-én kelt határozatában elutasította. Érvelése szerint az Nkt. 72. § (5) bekezdése alapján az oktatási nevelési intézmény részéről a szülő felé fennálló tájékoztatási jog címzettje a szülő, és ugyan nem tartalmazza az Nkt. a szülő fogalmának a meghatározását, de a tájékoztatási kötelezettség értelmezésekor a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szülői felügyelet jogot szabályozó rendelkezéseit is figyelembe kell venni. Ez alapján amennyiben a szülői felügyeleti jogot csak az egyik szülő gyakorolja, a szülői felügyeleti jogokat – a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével – nem gyakorolhatja. Különélő szülők esetében a Ptk. 4:174. §-a a gyermekkel együtt élő szülő feladatává teszi a gyermek tanulmányaival kapcsolatos tájékoztatás megadását.
- [5] Az indítványozó mint felperes keresetet terjesztett elő a tankerületi központ mint alperes határozata ellen, annak megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérve. Az alperes védiratában a felperesi indítványozó keresetének az elutasítását indítványozta, fenntartva a határozatában foglalt jogi álláspontját. A közigazgatási bíróság a felperes keresetét alaptalannak találta, ezért azt elutasította. Indokolása szerint kiemelt jelentőséggel bírt a jogvita érdemi megítélése során az a körülmény, hogy a kiskorú gyermek feletti szülői felügyeleti jogot nem a

felperesi indítványozó, hanem a gyermek édesapja gyakorolja. Utalt továbbá arra, hogy a Ptk. 4:168. § (1) bekezdése alapján a különélő szülő a szülői felügyeleti jogokat a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével nem gyakorolhatja, megemlítve a Ptk. 4:175. § (1) bekezdését, mely szerint a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben gyakorolják közösen a szülői felügyeleti jogot a szülők, míg a Ptk. 4:175. § (2) bekezdése arról rendelkezik, hogy a gyermek sorsát érintő lényeges kérdés – többek között – a gyermek iskolájának és életpályájának a megválasztása.

- [6] Míg az ítélet szerint a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések körébe a KRÉTA rendszerhez történő hozzáférés nem tartozik bele. Emellett kiemelte a szülők együttműködési kötelezettségét, amely alapján a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek tájékoztatási kötelezettsége van a különélő szülő felé – többek között a gyermek tanulmányait illetően –, amelynek eredménytelése esetén e tekintetben eljárás kezdeményezhető. Míg a szülő fogalmát illetően kifejtette, hogy a Ptk. és az Nkt. együttes értelmezése alapján az iskolának a KRÉTA rendszeréhez történő hozzáférést a szülői felügyeletet gyakorló szülő részére kell biztosítani, akit azonban a különélő szülő felé tájékoztatási kötelezettség terhel.
- [7] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felperesként felülvizsgálati kérelemmel élt, hivatkozva a jogerős ítélet téves jogértelmezésére, az alapjogi szempontok figyelmen kívül hagyására, illetve a Kúria BH2017.418. számú döntéstől való eltérésére. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályban való fenntartását kérte. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet befogadta, majd a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között megvizsgálva megállapította, hogy a jogerős ítélet a jogszabályoknak megfelelt, továbbá a hivatkozott alapjogi sérelmet nem eredményezett, a Kúria hivatkozott határozatától jogkérdésben nem tért el, ezért azt hatályában fenntartotta, a jogerős ítélet indokolásával maradéktalanul egyetértett. Ugyanakkor elvi élel állapította meg, hogy az Nkt. 72. §-án alapuló, a köznevelési intézményeket terhelő, szülő felé fennálló tájékoztatási kötelezettség címzettje különélő szülő esetén – polgári bíróság eltérő rendelkezése hiányában – a szülői felügyeleti jog gyakorlására feljogosított szülő. A közösen gyakorolt szülői felügyeleti jog körébe, azaz a Ptk. 4:175. § (2) bekezdésében szabályozott, a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésként megjelölt, a gyermek iskolája és életpályájának megválasztása körébe nem tartozik a KRÉTA rendszerhez történő oktatási intézmény részéről biztosított hozzáférés.
- [8] 2.2. Az indítványozó Alkotmánybírósághoz benyújtott, az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a közigazgatási bíróság ítélete, valamint a kúriai ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, miután nézete szerint a kifogásolt bírói döntések az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdéseiben biztosított, mint szülő, neveléshez való jogát sértik, illetve kiüresítik. Emellett állítása szerint a kifogásolt ítéletek sértik a *contra legem* jogalkalmazás tilalmát és így – az R) cikk (2) bekezdésében foglaltakat –, továbbá ellentétesek az Alaptörvény 28. cikkében foglalt alapvetéssel. A befogadási feltételek fennálltának, valamint az alapul szolgáló közigazgatási ügy lényegének a bemutatását követően kifejtette, hogy a bírósági ítéletek helytelenül értelmezik a szülő fogalmát, miután az Nkt. nem tesz különbséget gondozó szülő és különélő szülő között. Utalt az Alkotmánybíróság 3067/2021. (II. 24.) AB határozatában foglaltakra, amely szerint a bíróságok kötelezettsége a peres viták alapjogi aspektusának felismerése, illetve az egymással konkuráló alapjogok esetében a *fair balance* elvének érvényesítése azzal, hogy egyetlen alapjog sem üresíthető ki. A Kúria azonban ennek az alkotmánybírósági határozatnak a figyelembevételét elutasította. Megjegyezte továbbá, hogy „a Kúria szembehelyezkedett a családok védelméről szóló sarkalatos törvény” 9. § (5) bekezdésével is, mivel az alapján a szülő jogosult megkapni az információkat a gyermekével kapcsolatban, és ez a jogosultság nem korlátozódik abban az esetben sem, ha a szülők elváltak és egyikőjük gyakorolja teljeskörűen a szülői felügyeleti jogokat.
- [9] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése, valamint az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján jelen ügyben tanácsban jár el. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, ennek során a tanács megvizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az indítvánnyal szemben támasztott törvényi követelményeknek. Erre nézve a következőket állapította meg.

- [11] 3.1. Az Abtv. 27. §-a alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a törvényes határidőben nyújtotta be indítványát (az indítványozó jogi képviselője a Kúria ítéletét 2023. február 14-én vette át, míg az alkotmányjogi panaszt 2023. február 16-án terjesztette elő). Az indítvány továbbá az Abtv. 27. §-a alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.632/2022/5. számú ítélete a bírósági eljárást befejező, jogorvoslattal nem támadható döntésének alkotmányossági vizsgálatát kérte, amely ellen fellebbezésnek vagy további felülvizsgálatnak nincs helye, továbbá az indítványozó részben az Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozott, ezért az alkotmányjogi panasz e tekintetben is megfelel az Abtv. 27. §-ában előírt követelményeknek. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, és érintettsége, mivel a közigazgatási jogvita iránt indított ügyben felperes [27. § (2) bekezdés a)–c) pontjai] volt, fennáll.
- [13] 3.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmére hivatkozzon. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése nem tartalmaz ugyanis az indítványozó számára Alaptörvényben biztosított jogot, így arra alkotmányjogi panaszt alapítani az indítványozónak nincs lehetősége [lásd például: 3088/2020. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [21]; 3252/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [21]].
- [14] Az indítványozó hivatkozott továbbá az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére is. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság ismételt kiemeli, hogy gyakorlata értelmében az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságoknak címzett jogértelmezési segéd szabály nem tekinthető olyan Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére hivatkozva alkotmányjogi panaszt lehetne benyújtani [3084/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [6]; 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]].
- [15] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, valamint a 28. cikk sérelmét állító részében nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti befogadási feltétlenek.
- [16] 3.3. Az indítványi kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt további követelményeinek eleget tesz. Az indítvány tartalmazza: a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §) b) az eljárás megindításának indokát (az indítványozó álláspontja szerint a kifogásolt bírói döntés Alaptörvényben biztosított jogát sérti); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XVI. cikk (2) és (3) bekezdései]; e) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.
- [17] 3.4. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [18] Az indítványozó az általa kifogásolt bírói döntések folytán az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdéseiben foglalt szülői (nevelési) jogának sérelmével összefüggésben is állította.
- [19] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő, Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés összhangját vizsgálja, azt hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes [3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]].
- [20] Ugyanakkor a 3459/2022. (X. 28.) AB végzés – utalva a 3309/2022. (VI. 24.) AB végzésében foglaltakra (Indokolás [29]) – hangsúlyozta, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság feladata

- nem az, hogy az alkotmányjogi panasz alapját képező eljárás tény-és jogkérdéseit vizsgálja felül, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól (Indokolás [16]).
- [21] Az Alkotmánybíróság több határozatában – így pl. a 9/2021. (III. 17.) AB határozatában – kifejtette, hogy a XVI. cikk (1), (2) és (3) bekezdéseiben foglaltak szoros kapcsolatban állnak, illetve megállapította, hogy az Alaptörvény XVI. cikk (1), (2) és (3) bekezdései egymással összefüggő egységet alkotnak, melynek középpontjában a gyermek legjobb érdeke áll, a XVI. cikk (1) bekezdésének megfelelően. Kiemelte továbbá, hogy az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdése szerinti szülői jogosultságok tartalmi korlátja a gyermek XVI. cikk (1) bekezdése szerinti legjobb érdeke (Indokolás [66]).
- [22] Mint azt a kúriai döntés maga is kiemelte, a közigazgatási jogvita központi kérdése az volt, hogy az az oktatási intézmény, ahol a kiskorú tanulmányi jogviszonya fennáll, az Nkt. 72. § (1) bekezdés *a*) pontjára, valamint a 72. § (5) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel, megtagadhatja-e a különélő szülőnek az ún. KRÉTA rendszerhez való hozzáférést, tágabban a gyermek előmeneteléről szóló tájékoztatást akkor, ha a szülői felügyeleti jog gyakorlására a bíróság a gyermekkel együtt élő szülőt jogosította fel anélkül, hogy a különélő szülő szülői felügyeleti jogát a családi bíróság megvonta vagy korlátozta volna.
- [23] Az indítványozó által kifogásolt bírói ítéletek rögzítették, hogy az indítványozó nem rendelkezik a szülői felügyeleti jog gyakorlásával, azaz a polgári bíróság korábbi döntésével nem az indítványozót jogosította fel a gyermek nevelésével összefüggő feladatok ellátására, azonban a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntési jogkörét nem korlátozta, és nem vonta el.
- [24] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kúriai döntés – az indítványozó állításával szemben – felismerte és alkalmazta az előtte folyamatban lévő ügy alapjogi vonásait (lásd: Indokolás [42] bekezdését), amikor az indítványozó mint felperes keresetét elutasította. Ahogy azt a kúriai döntés is kifejtette, a szülői jog gyakorlásának részét képező KRÉTA rendszerhez való hozzáféréshez az indítványozó, mivel a szülői jog gyakorlására nem őt jelölték ki, jogosultsággal nem rendelkezik. Ugyanakkor, ahogy a kúriai döntés is utalt rá, az indítványozó KRÉTA rendszerbe való hozzáféréseinek megtagadása ellenére a különélő szülő az abban foglaltakról értesülhet (a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő tájékoztatása folytán, amely akár bíróság által is kikényszeríthető). Másrészt a KRÉTA rendszeréhez való hozzáférés hiánya nem érinti az indítványozónak a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntési jogosultságát, mely változatlanul fennáll. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdéseiben foglalt neveléshez való joga önmagában azzal, hogy a bírói döntések elutasították az indítványozó keresetét, nem lehetetlenül el.
- [25] Megjegyzi ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdése szerinti, szülő neveléshez való jogának tartalma eltérő mértékű lehet attól függően, hogy a szülői felügyeleti jog gyakorlásának joga mindkét, avagy csupán az egyik szülőt illeti meg.
- [26] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszában nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi kérdésként lehetne értékelni, illetve amely a megsemmisíteni kért bírói döntések érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességét vetné fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokoltá tenné. Ezért az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdései tekintetében az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltétel nem áll fenn.
- [27] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – figyelemmel arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem tett eleget az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pontjában, továbbá az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontjában foglaltaknak, az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is – az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2023. október 10.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/496/2023.